

Bosanske vile.

Spisala Antonija Kobler.

Mlada Bosanka pripovedovala mi je na moje vprašanje, kaj ve o „bosanskih vilah“, sledeče:

„Naše vile stanujejo v visokih zelenih gorah, kamor stopi redkokrat človeška noga. Glavno bivališče jim je na „Vlašiču“.

„Na Vlašiču, blizu Travnika?“

„Da. Vlašič je visoka in velika planina, visoka na Vlaskej gomili 1919 m. Na vrhu je velika planina z bujnimi pašniki, a okolo so smrečne in borove šume.

Vlašič planina razprostira se na daleč, noge ji peró tri reke: od severa Ugar, od iztoka Bičela in od juga Lašva. Po planini pa izvira mnogo bistrih studencev, najhladnejši je „Devečan“, ali „vilensko ogledalo“, kakor ga imenujejo domačini najrajši. Ta studenec izvira na najvišjem vrhuncu planine. Proti Travniku so obrnjene visoke pečine, v katerih imajo bosanske vile svoje gradove.

Krasoto teh gradov vidi redko kedaj človeško oko. Le največji naši junaki so jih videli. Ti podzemeljski gradovi, katerim ne ve nobeden uhoda, imenujejo se „devečanske stjene“. Nad temi pečinami je gori omenjeno „vilinsko ogledalo“. Voda je mrzla, kakor led, a čista ti je, kakor najlepše zrcalo. K temu studencu pridejo vsako jutro vile, kopajo se, češejo nad vodo svoje dolge, zlate lase, ogledujejo se v čistem vodenem ogledalu in umivajo svoja krasna lica.

Srečne pastarice so že večkrat našle zlat glavnik, katerega so pustile vile pri vodi. Srečni pastirji najdejo in pobirajo izčesane lase, jih zavijajo in skrivajo na svojih prsih, kakor najdražji talisman. Po navedenih jutranjih opravkih šetajo vile po zelenih livadah, med veselim smehom in ljubkim pogovorom, nabirajo cvetja, pletejo kitice, ter ž njimi krasijo svoje divne, bujne, krasne prsi.

Ko se tega ljubkovanja in pogovarjanja naveličajo, posedajo po zeleni travi in prično s svojim zvonečim glasom peti, mile ljubavne, a najrajši junaške pesmi. Poje s tako milim, presrčnim glasom, da se duša in srce v neizrečeni milini topi fistemu, kateremu je sreča mila, da jih sliši; zdi se ti, kakor da pojejo angelji v raju.

Kedor je to petje slišal, ne more ga vse svoje življenje pozabiti. Jaz sem bila tako srečna, da sem slišala to prekrasno petje, in še danes mi done po ušesih ti mili glasovi.

„Pa si jih tudi vidila?“

„Da, ko sem še bila v Plakarju, seveda še mlada in lepa, pasla sem ovce z bratom na Vlašič planini, poslušala sva jih ravno zjutraj, skrita v pečini za grmovjem. Približale so se nama, prijele se za lepe svoje bele roke in pričele igrati in plesati kolo. Oči, pamet in srce je bilo začarano od divne njih krasote; nisem mogla očesa obrniti od njih. Lice jim je bilo kakor solnce veličastno in lase so imele zlate. Na glavi so imele spletene krone, okinčane z malimi, blestečimi se zvezdicami

in v sredi čela pa jim je trepetala danica, okrožena mladim mesecem. Okolo tankega pasa so bile opasane zlatim pasom, okinčanim z dragocenimi kamni, leskečimi se kakor zvezde v jasni noči. — Noge, da, male nožice, so se komaj dotikale tal; zdelo se mi je, da so plavale v zraku. Dihati si nisem upala: brez šape sem v nje strmela. Da, tako so krasne, tako mile, pa tudi ponosne, te naše bosanske vile.

Toda ne vidi se jih lahko. Ako koga opazijo, zginajo v oblake. Ako jih motiš, kadar pevajo, ali se zabavajo, gorje ti, gotovo se ti osvetijo, kar je že marsikdo skusil na razne načine.

Tudi jašejo rade. Po noči jemljejo najlepše konje s paše ali iz hleva, ter jašejo vso noč v največjem diru po polju, planinah in livadah. Kedar se dani, je že konj na svojem mestu, toda znojen in brez podkev. Konj ne jemljejo siromašnim ljudem, ampak takim, katerim se hoté osvetiti, ali pa oderuhom, brez razlike vere; celó duhovnikom in hodžam ne prizanašajo.

V prejšnjih junaških časih so se vile rade prikazovale dobrim, poštenim ljudem. Posestrovale so krepostne junaške deklice, pomagale revnim a blagim mladencem in revnim rodbinam; posebno rade so dajale siromašnim, pa poštenim dekletom ruhe (bale), kadar so se možile; svetovale so poljedelcem in živinorejcem, posebno pa so odlikovale junake. Velike junake so pobratile, v kar so bile prisiljene, ako je junak iznenada katero njih prijel za zlato pletenico in jo obdržal. Vila mu je dala potem sabljo v desnico in ako je umel lepo peti, dala mu je gosli in tamburico ter se z njim pobratila. Svojega pobratima je učila junaštva v boju, učila ga lepo peti, svetovala mu v vseh slučajih, spodbujala ga v domoljubju, hrabrila v boju, pomagala mu v ljubezni in ga branila vsakega zla.

Kadar je pobratim umrl, naj je bil pesnik, ali junak v boju, zasadile so mu na grobu, nad glavo, lipo, da so ptice razveseljevale pobratima v grobu.

Grob so obsadile s cveticami, da so vabile dekleta k osamelemu grobu, da se razgovarjajo o junaku, počivajočem v gomili. — Blizu gomile so odrle studenec, da je privabljal tuje potnike, kateri naj čujejo o delih slovanskega junaka. Učile so tako druge junaške in ljubavne pesmi in vpletale v nje pobratimovo ime, da živi njegov spomin na veke.“

Denar in sreča.

Spisala M á r i c a.

(Dalje).

Ker je Petris na vse to le molčal, mignila je Irma mimogredočemu vozu. On pa je ostal na mestu in je zaklical: na svidenje! roke si miso dali.

„Poročnega prstana nima“, rekla je še Irma, kakor sama pri sebi, potem pa nista več spregovorili do doma.